

2-årig skogsbrukslinje

II Supplement 134

SKOLÖVERSTYRELSEN 1985

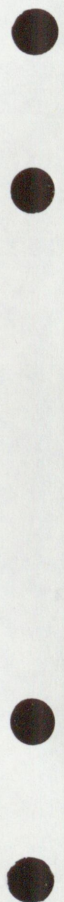
Föreliggande supplement ersätter supplementet 2-årig skogsbrukslinje som utkom 1970. Supplementet gäller fr o m läsåret 1985/86.

**TILLHÖR REFERENSBIBLIOTEKET
UTLÅNAS EJ**

Pedagogiska biblioteket

REF
L010/planer
EX3

Lgyll⁷⁰

GÖTEBORGS UNIVERSITETSBIBLIOTEK ✓

14000

000238699

Läroplan för gymnasieskolan

SKOLOVERSTYRELSEN

Liber Utbildningsförlaget Stockholm

Supplement 134

Fastställt 1985-05-09

Dnr 5040-83:1502

Liber Utbildningsförlaget
162 89 STOCKHOLM

Separata exemplar kan beställas genom
Liber
Kundtjänst Utbildningsförlaget
162 89 STOCKHOLM
Tel 08-739 96 00

Förord

Läroplanen för gymnasieskolan (Lgy 70) består av en allmän del (del I), som är gemensam för samtliga linjer, samt av supplement (del II) för skilda linjer och specialkurser.

Den allmänna delen (del I) innehåller av Kungl Maj: t fastställda mål och riktlinjer för gymnasieskolan, tim- och kursplaner (mål och huvudmoment i enskilda ämnen) för gymnasieskolans verksamhet.

Supplementdelen (del II) återger tim- och kursplaner (mål och huvudmoment) fogar till dessa i förekommande fall delmoment och årskursfördelningar samt ger allmänna riktlinjer för undervisningens bedrivande i de olika ämnena.

Föreliggande supplement ersätter supplementet 2-årig skogsbrukslinje som utkom 1970. Supplementet gäller fr o m läsåret 1985/86.

Med tanke på den fortlöpande läroplansöversynen är det angeläget att erfarenheter av läroplanens tillämpning som görs på skolorna delges SÖ.

Stockholm i december 1985

Skolöverstyrelsen

Innehåll

Timplan 7

Mål och huvudmoment 8

Drivning 8

Ergonomi 8

Maskinlära 9

Miljövård 9

Skogsproduktion 10

Svenska 11

Arbetslivsorientering 11

Idrott 11

Kommentarer 12

Ämnesvisa kommentarer 13

Drivning 13

Ergonomi 13

Maskinlära 14

Miljövård 15

Skogsproduktion 15

Svenska 16

Arbetslivsorientering 16

Idrott 16

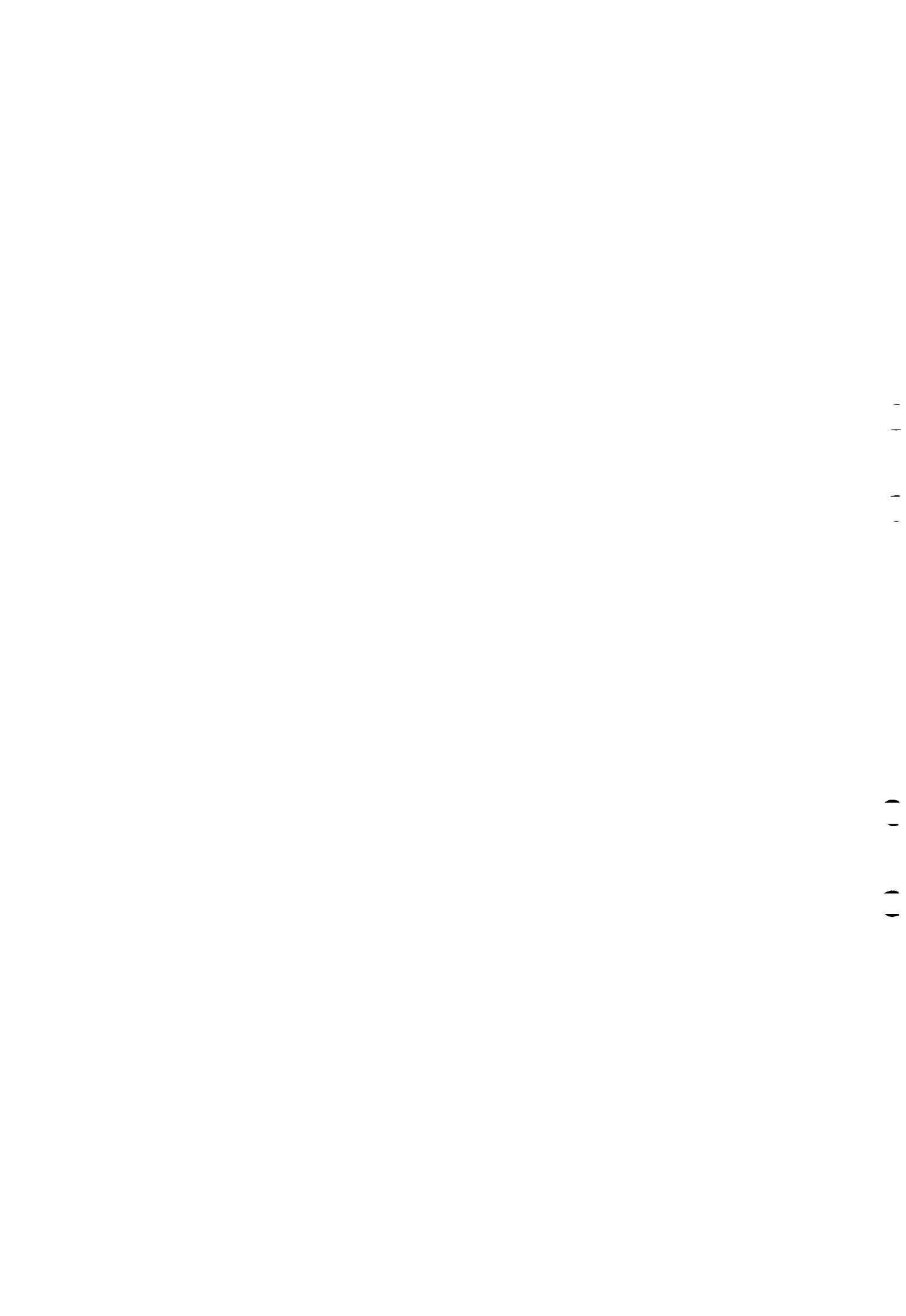
Datorstöd i undervisningen 17

Social utveckling och elevmedverkan 18

Skolans kontakt med omvärlden 20

Utvärdering 21

Arbetsplan 22

Timplan

Tvårig skogsbrukslinje

Ämne	Antal veckotimmar i	
	årskurs 1	årskurs 2
Svenska	4	3
Arbetslivsorientering	1	1
Maskinlära ¹	8–7	7
Skogsproduktion ¹	8–7	8
Drivning ¹	10–9	14
Miljövård ¹	2	2
Ergonomi	2	1
Idrott	2	2
Timme till förfogande	1	–
Engelska	} ²	–
B- eller C-språk		
Religionskunskap		
Psykologi		
Samhällskunskap		
Konsumentkunskap		
Matematik	≤ 3	–
Bild eller musik		
Summa	38	38

¹ Delning av klass medges vid lägst 17 elever i ämnena maskinlära, skogsproduktion, drivning och miljövård i årskurs 1 under 5 veckotimmar och i årskurs 2 under 9 veckotimmar.

I ämnena maskinlära, skogsproduktion och drivning medges därtill uppdelning på grupper om 6–9 elever i årskurs 1 under 15 veckotimmar och i årskurs 2 under 17 veckotimmar.

² Inom ramen av tre veckotimmar kan en elev välja ett av dessa ämnen enligt timplanen och kursplanen för ämnet på tvårig ekonomisk, social eller teknisk linje.

Mål och huvudmoment

Drivning

MÅL

Efter genomgången utbildning i drivning skall eleven

- kunna detaljplanera en avverkningstrakt efter givna instruktioner,
- kunna aptera vanligen förekommande virkessortiment enligt givna instruktioner samt redogöra för grunderna för en apteringsinstruktion,
- kunna utföra motormanuellt avverkningsarbete och körning med skotare med en säker, effektiv och ergonomiskt riktig arbetsteknik och förstå vikten av samordning mellan huggning och körning,
- kunna utföra tillsyn och underhåll av maskiner, redskap och övrig utrustning enligt gällande instruktioner,
- känna till och kunna diskutera prestationspåverkande faktorer rörande avverknings- och terrängtransportarbete samt kunna diskutera, tolka och upprätta kalkyler,
- känna till och kunna tillämpa gällande säkerhetsföreskrifter,
- känna till och kunna tillämpa gällande miljövårdsbestämmelser,
- känna till och kunna tillämpa gällande bestämmelser för körning med skotare på väg och i terräng samt
- känna till gällande arbetsavtal.

HUVUDMOMENT

- Planläggning.
- Avverkning.
- Transport.
- Aptering.
- Virkesmätning.
- Skoglig rationalisering.
- Ekonomiska beräkningar.
- Arbetsavtal.
- Arbetsplatsens miljöfrågor.

Ergonomi

MÅL

Efter genomgången utbildning i ergonomi skall eleven

- ha grundläggande kunskaper om människokroppens byggnad och funktioner,
- känna till de faktorer som berör samspelet mellan människan och hennes arbete och som är av särskild betydelse för säkerhet, hälsa, effektivitet och trivsel samt
- kunna tillämpa sina kunskaper i arbetet.

HUVUDMOMENT

- Människokroppens byggnad och funktioner.
- Tekniska, medicinska och psykologiska faktorer i arbetet.
- Förebyggande av arbetsskador.
- Företagshälsovård och skyddsarbete.

Maskinlära

MÅL

Efter genomgången utbildning i maskinlära skall eleven

– ha de grundläggande kunskaper och färdigheter i maskinteknik som erfordras

dels för reparations- och underhållsarbeten på motorkedjesågar, motorröjningsågar och skotare,

dels för vidareutbildning inom det maskintekniska området

– kunna redogöra för aktuella skogsmaskiners konstruktion och funktion,

– kunna identifiera olika maskinkomponenter och beskriva deras konstruktion och funktion,

– kunna utföra tillsyn och underhåll enligt gällande instruktioner,

– kunna grunderna för systematisk felsökning,

– kunna utföra enklare maskinreparationer med en säker, effektiv och ergonomiskt riktig arbetsteknik,

– kunna läsa scheman och sprängbilder,

– ha grundläggande kunskaper om kostnadsberäkningar,

– känna till och kunna tillämpa gällande säkerhetsföreskrifter samt

– känna till och kunna tillämpa gällande miljövårdsbestämmelser.

HUVUDMOMENT

- Mekanik.
- Materiallära.
- Maskinelement.
- Verktyg och mätdon.
- Elektronik.
- Hydraulik.
- Pneumatik.
- Motorlära.
- Fordonslära.
- Motormanuella och manuella redskap.
- Maskinkännedom.
- Reparationsteknik och servicearbeten.
- Ekonomiska beräkningar.
- Arbetsplatsens miljöfrågor.

Miljövård

MÅL

Efter genomgången utbildning i miljövärd skall eleven

– ha kunskaper om ekologiska sammanhang, särskilt de skogliga,

– känna till miljövärdens krav och kunna främja ett gott tillstånd genom olika åtgärder i samband med arbetets utförande,

– känna till hur skogliga åtgärder bör utföras så att inte livsbetingelserna för skyddsvärd flora och fauna försämras,

– ha kunskaper om aktuella miljöproblem, särskilt inom skogsbruket,

– ha kunskaper om hur man på ett verksamt sätt motverkar skador på miljön,

– känna till gällande bestämmelser inom området,

– känna till det jaktbara viltets livsbetingelser och kunna genomföra viltbefrämjande insatser samt

– känna till våra vanligaste insjöfiskars livsbetingelser och kunna utföra fiskevärdande åtgärder.

HUVUDMOMENT

- Landskapsvärd.
- Naturvärd.
- Vilt- och faunavärd.
- Fiskevärd.
- Miljöskydd.

Skogsproduktion

MÅL

Efter genomgången utbildning i skogsproduktion skall eleven

- ha grundläggande kunskaper i biologi och växteknologi,
- kunna redogöra för inom skogsbruket vanligen förekommande svamp- och insektsskador och övriga skador samt hur dessa förebyggs och bekämpas,
- känna till beståndsanläggningens och beståndsvårdens biologiska och ekonomiska betydelse,
- kunna utföra förekommande manuella och motormanuella beståndsanläggnings- och beståndsvårdande åtgärder på ett biologiskt säkert, effektivt och ergonomiskt riktigt sätt,
- kunna utföra tillsyn och underhåll av manuella och motormanuella redskap och övrig utrustning,
- känna till och kunna diskutera prestationspåverkande faktorer för olika skogsvårdsåtgärder,
- kunna utföra volymeräkningar och kvalitetsbedömningar på ståndsskog och virkessortiment,
- kunna beskriva hur en skogsbruksplan och arealplanering upprättas och används,
- ha kunskap om huvuddragen i den skogliga lagstiftningen,
- ha övergripande kännedom om virkesanvändning och virkesförädling,
- känna till och kunna tillämpa gällande säkerhetsföreskrifter,
- känna till och kunna tillämpa gällande miljövårdsbestämmelser,
- känna till gällande arbetsavtal.

HUVUDMOMENT

- Marklära.
- Botanik.
- Skoglig näringsgeografi.
- Beståndsanläggning.
- Beståndsvård.
- Skogsuppskattning.
- Ekonomiska beräkningar.
- Arbetsplatsens miljöfrågor.

Svenska

Samma mål och huvudmoment som för de tvååriga ekonomiska, sociala och tekniska linjerna.

Arbetslivsorientering

MÅL

Eleven skall genom undervisningen i arbetslivsorientering stimuleras till ett personligt engagemang i arbetslivsfrågor samt skaffa sig kunskap om

arbetets värde i sig och dess betydelse för individens utveckling, social gemenskap, jämställdhet och ökad välfärd,

olika sätt att medverka till utveckling av samhälle och arbetsliv i en demokrati,

utbildnings- och arbetsmarknadspolitiska mål och medel, bl a sådana som gäller sysselsättning och insatser för grupper med särskilda svårigheter på arbetsmarknaden,

företagets/institutionens allmänna villkor och beroende av samverkan med myndigheter och organisationer,

arbetsgivar- och arbetstagarorganisationernas roll i arbetslivet samt deras syn på frågor som rör samhälle och arbetsliv samt stimuleras till att engagera sig i fackligt och politiskt arbete,

arbetsmiljöns betydelse för säkerhet och arbetstillfredsställelse och särskilt om hur arbetet och arbetsmiljön kan och bör anpassas till individens behov och förutsättningar samt stimuleras till att genom egna insatser med stöd av gällande lagar och avtal medverka till en god arbetsmiljö,

hur arbetet kan organiseras för att uppfylla krav på samordning av olika mål, teknik, administration, medbestämmande, arbetsmotivation, arbetstillfredsställelse och produktion,

företagets eller institutionens uppbyggnad för att förstå behovet av och innebörden i olika organisatoriska och administrativa funktioner,

betydelsen av ekonomi på arbetsplatsen såväl företags- som produktionstekniska frågor samt stimuleras att i sin yrkesutövning engagera sig i ekonomiska frågor,

olika löneformer och deras effekter på arbetets utförande, riskerna i arbetet och medinflytande,

innebörden i och tillämpningen av lagar och avtal som reglerar förhållandena i arbetslivet samt stimuleras att engagera sig i frågor som gäller arbetets villkor i övrigt,

arbetsförmedlingens uppgifter och hur man söker anställning samt

olika anställningsformer.

HUVUDMOMENT

- Arbetet.
- Arbetsmiljön.
- Arbetsplatsens organisation.
- Ekonomi.
- Arbetsmarknaden.
- Samhällsfrågor.
- Samhällsaspekter på datoranvändningen.
- Anställningen.

Idrott

Samma mål och huvudmoment som för de tvååriga ekonomiska, sociala och tekniska linjerna.

KOMMENTARER

Allmänt utbildningsmål för skogsbrukslinjen är

att utbilda dugliga arbetstagare inom skogsbrukets olika företagsformer och blivande egna företagare inom bondeskogsbruket samt att ge en god grund för fortsatt skoglig utbildning.

Genom utbildningen i de linjespecifika ämnena skall eleverna skaffa sig sådana kunskaper och färdigheter som erfordras för att de efter avslutad utbildning med lämplig introduktion/inskolning skall kunna finna sin utkomst inom skogsbruket eller angränsande yrkesområden. Utbildningen skall vidare hos eleverna grundlägga kostnadsmedvetande samt förmåga att arbeta såväl självständigt som i arbetslag och anknyta till elevernas intresse och behov.

Efter genomgången utbildning skall eleven ha

- ett gott skogligt yrkeskunnande, som innebär att eleven skall kunna utföra inom skogsbruket vanligen förekommande arbeten med kvalitet, effektivitet och säkerhet
- breddade biologiska, tekniska och ekonomiska grundkunskaper
- kunskaper om sin egen och skogsbrukets roll i omvärlden
- förmåga att framföra sina egna och andras åsikter i tal och skrift
- förmåga att ta ansvar
- vilja och förmåga att utvecklas i harmoni med samhällets och skogsbrukets utveckling.

Efter utbildningen skall eleven efter introduktion kunna utföra motormanuellt avverkningsarbete, röjningsarbete samt plantering. Elevens mognadsgrad och studieresultat påverkar omfattningen av introduktion respektive inskolning. För terrängtransportarbete krävs normalt såväl introduktion som ett mer omfattande inskolningsförfarande.

Utbildningen skall ta hänsyn till såväl storskogsbrukets som bondeskogsbrukets krav på utbildningens innehåll. Dessa krav överensstämmer till övervägande del, men på vissa punkter, exempelvis virkestransportmetoder, företagsekonomi etc, finns skillnader. Hur stor hänsyn som skall tas till respektive intressents krav får, i samråd med yrkesrådet styras av lokala skogliga förhållanden och elevernas förkunskaper och önskemål.

Utvecklingen inom storskogsbruket, liksom inom annan verksamhet, går mot att arbetslagen får allt större ansvar och befogenheter. Man talar allt mer om *resultateffektivitet*, framförallt på förvaltnings- och bevakningsnivå men även på arbetslagsnivå. I begreppet resultateffektivitet inbegrips inte enbart kostnader och intäkter utan även arbetets kvalitet (exempelvis låg skadenivå efter gallring). Detta ställer stora krav på skogsarbetarens kunskaper och färdigheter samt förmåga att ta ansvar.

Den nyanställda skogsarbetarens uppgifter koncentreras normalt kring motormanuellt avverkningsarbete, röjningsarbete, plantering och terrängtransportarbete, men han/hon ställs ofta inom kort tid inför uppgiften att utföra andra arbetsuppgifter inom skogsbruket, av såväl biologisk, teknisk som arbetsledande art.

Dessa krav på kunskaper och färdigheter, förmåga att ta ansvar och resultat-effektivitet är minst lika uttalade för den självverksamme skogsägaren.

Undervisningen måste i sin helhet bedrivas så att eleven ges möjlighet att utveckla förmågan att ta ansvar och visa goda resultat.

ÄMNESVISA KOMMENTARER

Drivning

Undervisningen i drivning bör koncentreras på kunskaper och färdigheter i att utföra motormanuell sortimentsavverkning och terrängtransportarbete. Undervisningen skall så långt som möjligt följa utvecklingen i dessa metoder. Hänsyn skall också tas till drivningsmetoder inom bondeskogsbruket. I hur stor utsträckning detta kan ske, beror på skolans resurser, yrkesrådets synpunkter och elevernas önskemål.

Det är också viktigt att eleverna får en övergripande kunskap om andra drivningsmetoder och om utvecklingstendenser inom drivningsområdet.

I början av utbildningen bör undervisningen koncentreras till att arbeta in en ergonomiskt riktig arbetsteknik och arbetsmetod. Först därefter införs krav på prestation. Kravet på rätt arbetsteknik och arbetsmetod skall dock alltid vara överordnat kravet på hög prestation. Detta hindrar dock inte att man under hela utbildningstiden diskuterar produktionsmål, kontrollerar graden av måluppfyllelse och diskuterar utfallet, varför uppföljning av arbetet är av stor vikt inte minst från motivationssynpunkt.

Goda kunskaper och färdigheter i aptering är en förutsättning för ett gott ekonomiskt resultat vid avverkningsarbete inom såväl storskogsbruket som bondeskogsbruket. Därför bör stor kraft ägnas åt att bibringa eleverna goda grundkunskaper i aptering som att kunna sortimentsbestämmelser för timmer och massaved och kunna bedöma kvalitetsgränser, stockens raket och avsmalning.

För att betona apteringens betydelse bör för alla avverkningar s k traktdirektiv upprättas. Det är bl a viktigt att följa upp apteringsresultatet. Enkla rutiner för detta finns utarbetade av såväl skogsföretag som forskningsorganisationer.

Att inpränta ett ergonomiskt tänkande och en skyddsmedvetenhet hos eleverna är av största vikt. Därför bör man arbeta med elevskyddsombud och tillbudsrapportering. Se även under ämnet ergonomi.

Under de första arbetstekniska övningspassen i skogen är den normala gruppstorleken (sju till åtta elever/lärare) ofta för stor från såväl säkerhets- som instruktionssynpunkt, varför extra lärarresurser måste tillföras klassen under detta skede. Detta kan ske med hjälp av förstärkningsresursen och bör anpassas till Arbetarskyddsstyrelsens rekommendationer.

Kraven på virkesvård och skogsskydd är stränga varför det är viktigt att eleven blir insatt i gällande bestämmelser.

Beräkningar av kostnader och intäkter vid olika drivningsarbeten är av vikt för att eleven skall inse sin betydelse för arbetslaget, företaget och skogsnäringslivet.

Arbetsavtal och normalprestationer inom ämnet bör studeras och diskuteras.

Vid avverknings- och transportarbete är det av största vikt att arbetet utförs med hänsyn till miljövårdens, landskapsvårdens och kulturminnesvårdens krav.

Ergonomi

Genom undervisningen i ämnet ergonomi förbereds eleven inför de yrkeskrav som skogsarbetet ställer såväl fysiskt som psykiskt.

I ämnet är det viktigt att eleverna får ingående kännedom om människokroppens byggnad och funktioner, speciellt ryggens, samt dess utvecklingsmöjligheter och begränsningar. I de praktiska övningarna, där arbetstekniken har stor

betydelse, sker integration på ett naturligt sätt och stor tyngd bör läggas på att grundlägga goda arbetsvanor till nytta och glädje för det kommande arbetslivet. Arbetsväxling och dess betydelse bör särskilt framhållas och ingå som en självklar del i utbildningen. Viktigt är att både lärare och elever samverkar till goda arbetsvanor och ett ergonomiskt synsätt.

Vidare bör eleverna känna till betydelsen av goda kostvanor, regelbundna måltider, vikten av vila och sömn samt betydelsen av att alltid ha rena, hela och ändamålsenliga kläder och skodon. De negativa konsekvenserna vid bruk av gifter av olika slag bör seriöst genomgås.

Som lämpliga laborationsövningar rekommenderas regelbundna konditionstester och belastningsprov. Arbetsmiljömätningar av buller och belysning m m bör utföras.

Inom ämnet ergonomi är det lämpligt att söka samverka med den skogliga företagshälsovården.

Inom arbetsmiljöområdet bör eleverna efter genomförd utbildning kunna fungera som skyddsombud, kunna genomföra skyddsronder samt känna till företagshälsovårdens uppgifter och organisation. Dessutom bör eleverna känna till betydelsen av ett gott arbetsklimat och veta hur man kan påverka den psykiska arbetsmiljön. Detta förutsätter kunskaper om arbetsmiljölagstiftningen.

Maskinlära

Syftet med undervisningen i maskinlära är att eleven lär sig använda, underhålla, utföra felsökningar på och i viss mån reparera vanligen förekommande motorredskap och maskiner inom skogsbruket. För detta krävs goda kunskaper om deras konstruktion och funktion. Detta förutsätter i sin tur grundläggande kunskaper i materiallära, mekanik, ellära inklusive elektronik, hydraulik, pneumatik m m. Därtill krävs kännedom om hur skilda system (i exempelvis motor, kraftöverföring, elutrustning, bromsar m m) är uppbyggda och hur de fungerar och samverkar.

Det är angeläget att man vid skötselarbeten tillämpar samma rutiner och arbetsmetoder som skogsbruket inom området. Hjälpmedel som instruktionsböcker, smörjscheman, verktyg och annan utrustning bör också överensstämma med dem som förekommer i skogsbruket.

Förarens förmåga att upptäcka och avhjälpa fel samt förbereda reparationer minskar stilleståndstiden och påverkar maskinens utnyttjandegrad och driftkostnader. Det är därför väsentligt att eleven tränas i felsökning. Därvid bör de skogsbruket förekommande hjälpmedlen utnyttjas.

Eleven bör även vara kostnadsmedveten. Därför bör ekonomiska kalkyler över såväl olika maskintyper som olika maskinarbeten utföras.

Miljövård

Syftet med undervisningen i ämnet miljövård är att förstärka elevens ekologiska grundkunskaper för att göra det naturligt för honom/henne att ta hänsyn till miljövård, kulturminnesvård och landskapsvård vid utförandet av skogliga åtgärder.

Eleven bör också göras mycket väl medveten om skogsarbetarens och skogsbrukarens stora möjligheter att positivt påverka naturen vid genomförande av skogliga åtgärder. Ämnet integreras med ämnena skogsproduktion och drivning (Skogsvårdslagen med dess särskilda hänsyn till miljövårdens intressen) samt maskinlära (oljehantering m m).

Det är viktigt att påverkan av gifter och skogliga åtgärder diskuteras från miljövårdssynpunkt. Se skogsproduktion. Luftföroreningarnas inverkan på mark, vatten och skogsbestånd skall diskuteras.

Ämnet ger också möjlighet att lära känna och uppleva naturen på ett positivt sätt och gärna förstärka fritidsintressen som jakt och viltvård, fiske och fiskevård, fågelstudier och fotografering.

Det är av vikt att den i samhället pågående miljövårdsdebatten tas upp till behandling.

Skogsproduktion

Syftet med undervisningen i ämnet skogsproduktion är att eleven skaffar sig en god biologisk och ekologisk allmänkunskap och goda kunskaper och färdigheter i att på ett biologiskt och tekniskt riktigt sätt utföra olika skogsvårdande åtgärder, såsom plantering, röjning, gallring m m. Huvuddelen av ämnet bör förläggas till de årstider då det biologiska skeendet är tydligt och lätt att iaktta.

Det biologiska resultatet efter arbetet är av stor betydelse. Eleverna bör därför kunna kontrollera sitt arbete även ur denna aspekt och därav kunna dra slutsatser för sitt fortsatta arbete. Exempel på viktiga kontrollrutiner är att beräkna plantantal/stamantal per ha efter plantering, röjning och gallring. Vidare bör eleven i ett gallringsbestånd kunna kontrollera skadenivå (exempelvis andelen skadade träd) och stickvägsareal. Beståndsdata såsom grundyta, bonitet m m studeras inom huvudmomentet skogsuppskattning och praktiseras och tränas bl a i samband med dessa kontrollrutiner.

Skogsvårdslagens krav på skogsvård och avverkning bör studeras både praktiskt och teoretiskt.

Ekonomiska synpunkter måste alltid beaktas, kostnader och intäkter för olika åtgärder bör därför beräknas i samband med utförandet. Arbetsavtal och normalprestationer inom ämnet bör studeras och diskuteras.

I samband med ämnet skogsproduktion är det av vikt att behandla ergonomiska frågor såsom arbetstyngd, arbetsbelastning, ensidigt arbete, monotoni och arbetsväxling.

Ämnet skogsproduktion integreras med ämnet miljövård. Därvid bör bl a skogliga åtgärders ekologiska och landskapsvårdande effekter diskuteras liksom gödslingens kort- och långsiktiga konsekvenser. Synpunkter på skogsbruket från andra än skogsbrukets företrädare bör även tas upp.

Svenska

Mål och huvudmoment samt kommentarer framgår av supplement 80 Dnr S 81 :491 "Svenska". Detta supplement är fastställt av regeringen.

Det är viktigt att ämnet svenska integreras med yrkesämnen i den utsträckning detta är möjligt utan att svenskämnets primära mål åsidosätts.

Arbetslivsorientering

Mål och huvudmoment framgår av supplement II, "Arbetslivsorientering". (Ao 47-85-122-8). Dessa mål och huvudmoment är generella för samtliga 2-åriga yrkesinriktade linjer inom gymnasieskolan och är fastställda av regeringen.

Målsättningen för ämnet arbetslivsorientering är att förbereda eleven för det yrke han utbildar sig för. Utbildningen skall också öka elevens förståelse för förändringar i arbetslivet och hans egen förmåga att påverka sin situation. Självfallet måste denna utbildning ske i nära kontakt med samhällets organisationer och myndigheter. Detta innebär bl a att representanter för skogliga företag och fackliga organisationer anlitas i utbildningen.

Inom ämnet arbetslivsorientering bör skapas utrymme för elevens egen träning att söka information via massmedia, intervjuer, telefonkontakter m m. Som exempel kan nämnas att små elevgrupper kan besöka ett arbetslag utan medverkan av lärare eller arbetsledare för att intervjua arbetslagets medlemmar om hur de ser på skogsbruket, sin egen situation och på skogsbrukets utveckling. Synpunkter man har fått fram kan sedan kontrolleras hos arbetsgivaren, fackliga organisationer, skyddsombud m fl. I större grupp kan därefter de olika gruppernas erfarenheter diskuteras i avsikt att utbyta erfarenheter och synpunkter.

Ämnet arbetslivsorientering bör integreras med andra ämnen. Det är viktigt att ta vara på möjligheterna att under praktiskt arbete, grupparbete och studiebesök belysa förhållanden och situationer samt pågående förändringar av teknisk, organisatorisk, ekonomisk och social art. Detta bör ske på ett sådant sätt att det befrämjar elevens insikter om arbetslivets villkor och arbetstagarens möjligheter att påverka sin egen situation.

Idrott

Hänvisas till allmänna mål och huvudmoment för ämnet.

Det är naturligt att inom skogsbrukslinjen integrera ämnet idrott med ämnet ergonomi och arbetstekniska moment inom ämnena drivning och skogsproduktion.

Ett exempel är uppvärmningsövningar före start av tyngre arbetsmoment.

Idrottsämnet måste också ge utrymme för ungdomarnas fysiska och psykiska utveckling och skaffa erfarenhet om den egna prestationsförmågan och dess begränsningar.

DATORSTÖD I UNDERVISNINGEN

Datoranvändningen i näringslivet ökar kontinuerligt och är redan i dag i vissa yrken betydande. En yrkesförberedande skola måste utbilda för det samhälle som möter eleverna. Mot den bakgrunden är det viktigt att ge en bred utbildning i denna centrala teknik och dess användning. Vidare kan man genom att använda datorer som undervisningshjälpmedel både effektivisera utbildningen i det aktuella yrkesämnet och förmedla kunskaper om datortekniken i sig.

Användningen av datorer i skolan får dock inte enbart styras av en allmän teknikentusiasm. Detta är speciellt viktigt när man talar om att använda datorer som undervisningshjälpmedel. En överambitiös användning kan ge själva datoranvändningen en alltför dominerande roll.

Datorn bör framför allt användas när kunskaper skall sättas samman till en förståelse av helheter (ekonomiska kalkyler, apteringskalkyler, framtagande av skogsbruksplan m m), dvs först sedan eleverna har lärt sig grunderna inom respektive ämnesområde. Den är också ett utmärkt hjälpmedel för att samla in, presentera och bearbeta mätvärden eller annan information från praktiska övningar. För detta ändamål bör även olika hjälpmedel för datafångst (dataklave, datainsamlingsdosor) finnas.

SOCIAL UTVECKLING OCH ELEVMEDEVVERKAN

Skolan bör arbeta med följande tre huvuduppgifter:

- Kunskapsförmedling
- Färdighetsträning
- Social utveckling

Mellan dessa tre moment råder inget motsatsförhållande. Eleverna i gymnasieskolan befinner sig i en ålder då deras sociala utveckling sker snabbt och lätt tar nya vägar. Det är en viktig uppgift för skolan att se till att utvecklingen sker i en för individen och samhället gynnsam riktning. Det är nödvändigt för skolans personal att vara medveten om föredömetts makt och detta gäller t ex hänsynstagande, respekterande av varandras integritet och människovärde, tidhållning, respekt för överenskommelser och demokratiska principer.

För framgång i skolarbetet liksom i allt annat arbete krävs motivation och engagemang. Detta nås vanligen bäst om undervisningen kan anknyta till elevens intressen och till verkligheten. Arbetsmotivation skapas genom möjligheten att tillfredsställa *materiella behov*, *meningsfullhet* i arbetsuppgiften och *social gemenskap*. Det gäller för skolan att främja dessa förutsättningar för en god arbetsmotivation.

Elevernas bakgrund – uppväxtort, familjesituation, miljöerfarenhet, utbildningsresultat i grundskolan, motiv att söka utbildningen – är viktiga förutsättningar för utbildningen, men viktigast är elevens personlighet, temperament och sociala anpassning. Det är viktigt att läraren utnyttjar de resurser som finns inom gruppen för att fortsätta den sociala utvecklingen till ansvarskännande och kreativa samhällsmedborgare som påbörjats i grundskolan.

Ungdomar som kommer från grundskolan till en skogsbrukslinje kommer att uppleva en i många avseenden ny situation. Det gäller att lotsa in ungdomarna i denna nya utbildningssituation på ett sådant sätt att de upplever den positivt.

Pojkar dominerar kraftigt bland eleverna på skogsbrukslinjen men och annan flicka förekommer. Det är önskvärt med en jämnare könsfördelning och det är därför viktigt att de flickor som valt denna inriktning inte särbehandlas utan deltar i undervisning och arbete på samma villkor som pojkarna.

En viktig uppgift i utbildningens början är att skapa en statusbalans mellan olika ämnen. Det är inte ovanligt och ej heller oväntat att ungdomarna med stora förväntningar går in i yrkesspecifika ämnen som maskinlära, skogsproduktion och drivning, medan man har en mera avvaktande attityd mot ämnen som man sedan grundskolan känner igen, såsom svenska, engelska och matematik. Här måste lärarlaget samarbeta och skapa förståelse för att det är *helheten* och inte det enskilda ämnet som är avgörande.

Den praktiska verkligheten är full av situationer där eleverna kan lösa problem eller delta i problemlösning på ett sätt som utvecklar deras förmåga att ta ställning och att ta egna initiativ. Skogsbrukslinjens möjligheter till en omfattande gruppdelning ger goda förutsättningar att utnyttja ett sådant problemlösande arbetsätt.

Skogsarbetet kräver av sina utövare stort hänsynstagande till säkerhetsfaktorer. Det är viktigt att eleven lär sig att på ett säkert och effektivt sätt utnyttja redskap och maskiner och att därvid ta hänsyn till miljön omkring sig och till kamrater och övriga personer inom arbetsområdet.

I de små grupper som man ofta arbetar i bör utses lagbasar som kan ta ansvar för olika funktioner inom gruppen, såsom ordningen i "kojan", frånvarorapportering, olycksfalls- och tillbudsrapportering, prestationsrapportering m m.

På varje arbetsplats ute i skogsbruket finns normalt skyddsombud. Bland eleverna bör utses skyddsombud och lärare och skola bör se till att dessa skyddsombud fungerar på i princip samma sätt som skyddsombuden ute i näringslivet.

Eleverna bör ges tillfälle att själva arrangera och genomföra olika former av kulturella aktiviteter, idrottstävlingar, studiecirkel etc.

För de skolor som har sina elever boende på internat inom skolans område är fritiden en mycket viktig tillgång att utnyttja för att förstärka och utveckla elevens förmåga att ta ansvar och visa hänsyn. Krav måste ställas på eleven vad gäller ordning och reda på elevrum, gemensamma utrymmen m m.

Internatlivet ger också anledning att dela upp arbetsuppgifter av enklare eller mer komplicerat slag på olika medlemmar i gruppen.

Mycket av det som nämnts ovan ger synnerligen goda förutsättningar för social utveckling. Dessa förutsättningar bör utnyttjas i största möjliga utsträckning såväl för den enskilde elevens bästa som för skolans funktion.

Enligt skolförordningen finns vissa organ i skolan för att främja elevernas möjligheter att påverka sin situation och den utbildning de erhåller. Skolan kan dessutom besluta om att inrätta ytterligare organ med samma funktion. Dessa organs uppgifter bör noga diskuteras tillsammans med eleverna så att elever och personal utnyttjar dem för att skapa en demokratisk skola. Särskilt viktiga i dessa sammanhang är klasskonferenser, skolkonferenser och elevråd.

SKOLANS KONTAKT MED OMVÄRLDEN

Skolorna bör vara **SKOGLIGA UTBILDNINGSCENTRA** inom sina upptagningsområden med goda kontakter med samhällets, de skogliga företagens och de fackliga organisationernas företrädare.

Skogliga företag och fackliga organisationer kallas fortsättningsvis *näringslivet*.

SKOLANS STYRELSE har det yttersta ansvaret för utbildningens genomförande. Det är viktigt att skolan tillsammans med andra intressenter ger styrelsen underlag för beslut angående utbildningens omfattning, inriktning och kvalitet.

YRKESRÅDET har en rådgivande funktion. Dess centrala uppgift är att ge näringslivet syn på utbildningen såväl när det gäller utbildningens omfattning som inriktning och resursbehov. Om yrkesrådet är stort bör ett arbetsutskott finnas som mer direkt kan ta del i skolans planering och utvecklingsarbete.

NÄRINGSLIVET. Goda kontakter mellan skola och näringsliv är av väsentlig vikt för verksamheten. Ett erfarenhetsutbyte kan ske på många olika sätt.

Exempel:

- Lärare kan kortare eller längre perioder arbeta i skogliga företag.
- Instrukörer och andra från näringslivet biträder i utbildningen vid skolan. En resurs som bör utnyttjas.
- Skolans personal deltar i näringslivets fortbildning.
- Representanter från näringslivet deltar i skolans studiedagar.
- Skolans elever genomför praktikperioder hos företagen.

STUDIEFÖRBUND. Eleverna bör ges möjligheter att få kontakt med olika studieförbund under utbildningstiden och skolan kan utnyttja studieförbunden såväl inom utbildningen som vid olika fritidsaktiviteter.

STUDIEBESÖK. Studiebesöken är en viktig del av utbildningen, som både ger kunskaper och en orientering om såväl näringsliv som kultur inom upptagningsområdet. Studieresor och studiebesök ger ofta en värdefull kontakt med näringslivets företrädare. Sådana aktiviteter skall vara väl förberedda och efterarbetade för att ge optimal effekt.

GRUNDSKOLA – GYMNASIESKOLA. Kontakten mellan grundskola och gymnasieskola är viktig. Skolan måste ta en aktiv del i informationsarbetet gentemot grundskolans elever. Formerna för denna information kan vara många och bör anpassas till den lokala situationen. SYO-funktionärer inom gymnasieskolan bör hållas väl informerade så att de till grundskolans elever kan ge en realistisk bild av skogsarbetets och utbildningens verklighet.

UTVÄRDERING

– Prov

För att på ett rationellt sätt följa upp hur eleverna tillgodogör sig utbildningen är det lämpligt med någon form av undersökning (prov). Dessa kan vara både praktiska prov, demonstrationer av tillägnade färdigheter samt teoretiska (skriftliga) prov, som visar tillägnade kunskaper.

Ett annat sätt att följa upp utbildningens målpuppfyllelse är att använda checklistor. Dessa kan vara ganska omfattande och checkningen bör genomföras kontinuerligt och med tämligen korta mellanrum. Detta kan initiera insatser på ett tidigt stadium och det blir därigenom möjligt att hjälpa elever med svårigheter eller med en långsammare inlärningstakt.

– Betyg

Normer för utfärdande av betyg finns fastlagda i skolförordningen och SÖ-FS.

ARBETSPLAN

Vid varje skola (grupp av skolor) bör utarbetas en lokal arbetsplan för skogsbrukslinjen. Målet med arbetsplanen är att samla in skolans och lärarnas erfarenheter av utbildningen och ge skogsbrukets företrädare via yrkesrådet en konkret möjlighet att påverka utbildningens anpassning till skogsbrukets lokala förhållande. Den lokala arbetsplanen bör överarbetas varje år så att den blir en pådrivande faktor i skolans strävan att ligga väl i fas med utvecklingen. Självfallet kan dessa lokala arbetsplaner ha varierande uppläggnings vid olika skolor, men följande rubriker kan rekommenderas:

Mål

- Huvudmål
- Delmål
- Aktivitetsmål

De lokalt anpassade målen skall ligga inom av regeringen fastställda mål. De kan bestå av mål för skogsbrukslinjen men också nedbrytning av ämnesvisa mål.

Organisation

I samband med arbetsplanens utarbetande bör resursbehovet inventeras så att de mål och huvudmoment som tas upp i arbetsplanen är möjliga att genomföra av den personal som är satt att verkställa utbildningen. Denna resursinventering är en förutsättning för undervisningens organisation och torde även vara en god utgångspunkt för budgetarbetet.

Personalfortbildning

För att personalen skall ha en mot verksamheten svarande kunskapsfärdighetsnivå erfordras kontinuerlig fortbildning — yrkesstudier. Behov, omfattning och inriktning av fortbildning och yrkesstudier bör analyseras i samband med utarbetandet av arbetsplanen. Kostnaderna bör beaktas i budgetarbetet.

Tidsplan

I samband med arbetsplanen bör en överskådlig tidsplan upprättas som visar hur olika huvudmoment och ibland delmoment lämpligen bör komma in under utbildningens gång. Denna tidsplan bör göras ämnesvis och omfatta båda läsåren.

Ämnesplaner – läsårsplanering

För varje ämne görs en läsårsplanering med en relativt kraftig nedbrytning av ämnet i huvudmoment, delmoment och projekt. Här kan riktigheter anges och även tips om hur utbildningen lämpligen kan genomföras när det gäller val av arbetsformer, gruppindelningar m m. Läsårsplaneringen bör utformas på ett sådant sätt att den utgör ett uppsamlade av tidigare erfarenheter vid skolenheten men också ger ett stöd vid byte av lärare för kortare eller längre perioder.

Arbetsformer – elevmedverkan – studiebesök

I arbetsplanen kan dessa punkter noteras i anslutning till läsårsplanen eller också uppta en särskild del i den lokala arbetsplanen.

Litteratur, film och bild

Förteckningar över tillgänglig litteratur, film och bild för genomförande av utbildningen bör vara relativt omfattande för att ej styra allt för hårt. Det är dessutom viktigt att dessa förteckningar omarbetas varje år för att ny litteratur och nya filmer och bildserier kommer med och att föråldrad materiel tas bort.

Vid upprättandet av arbetsplanen för skogsbrukslinjen måste hänsyn tas till övriga utbildningar vid skolan. När slutprodukten av planeringsarbetet skall utarbetas måste ett ramschema för hela skolan ha upprättats. Detta skall ta hänsyn till de kriterier som utifrån olika synpunkter och resurstillgång utgör en begränsning för lärarlagets möjligheter att utforma sitt eget schema.

Uppföljning

I arbetsplanen bör rekommenderas kontrollrutiner som gör det möjligt att följa upp hur långt undervisningen fortskridit och i vilken utsträckning målen har uppnåtts.

Läroplan för gymnasieskolan

Lgy⁷⁰

Supplement 134